

HELBREDSEFFEKTER AF PARTIKELFORURENING

HEALTH

AARHUS UNIVERSITET

WEBINAR
23. MARTS 2026

KARIN ROSENKILDE LAURSEN
POSTDOC

AGENDA

- Partikler
- Når vi trækker vejret
- Biologiske mekanismer
- Helbredseffekter
- Sårbare grupper
- Forsøg med stegeos
- Afslutning

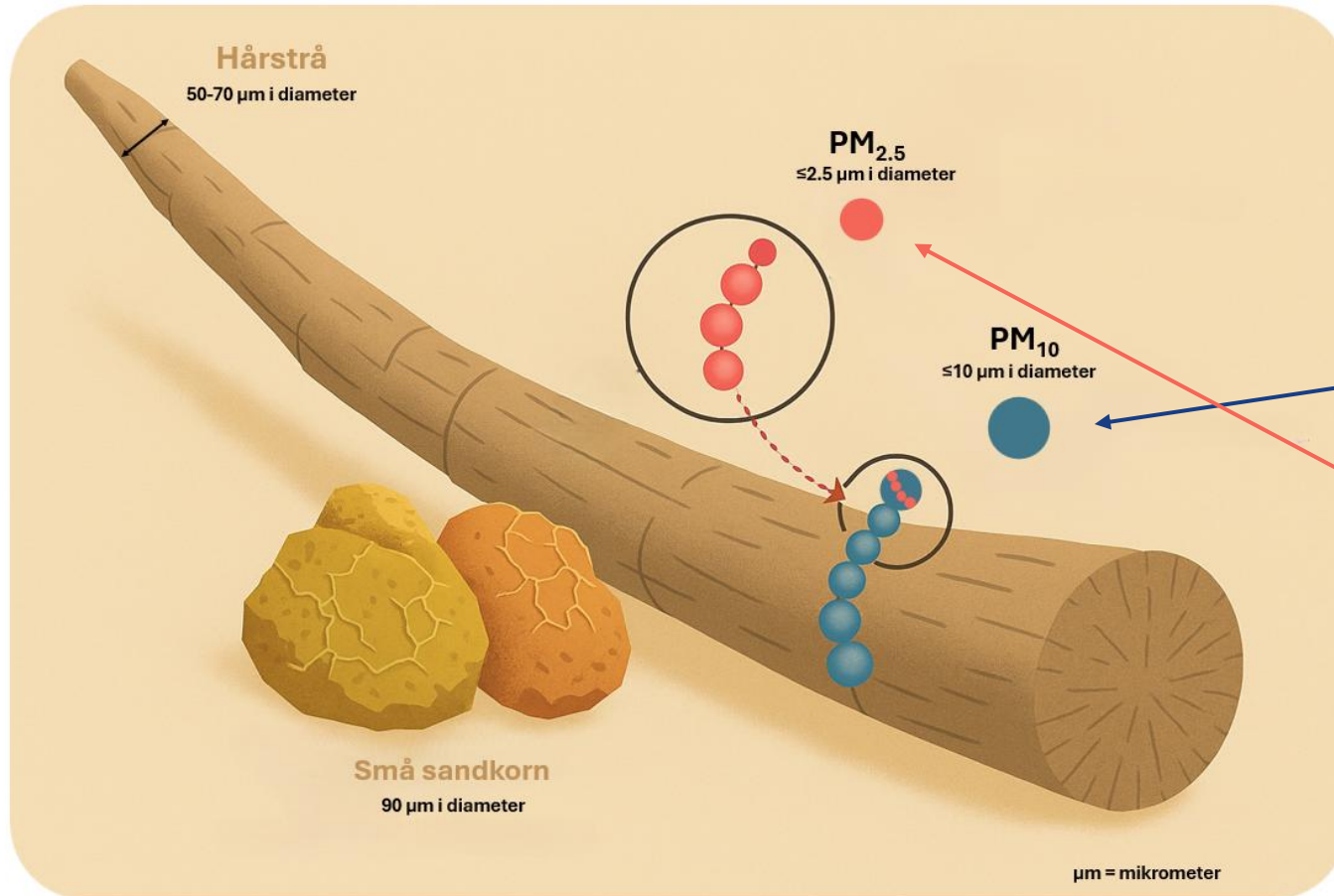
Centralt budskab

Partikler fra madlavning er ikke kun et indeklimaproblem – det er også et sundhedsproblem.

Derfor skal vi nedbringe dem!

PARTIKELSTØRRELSER

Billede genereret med ChatGPT

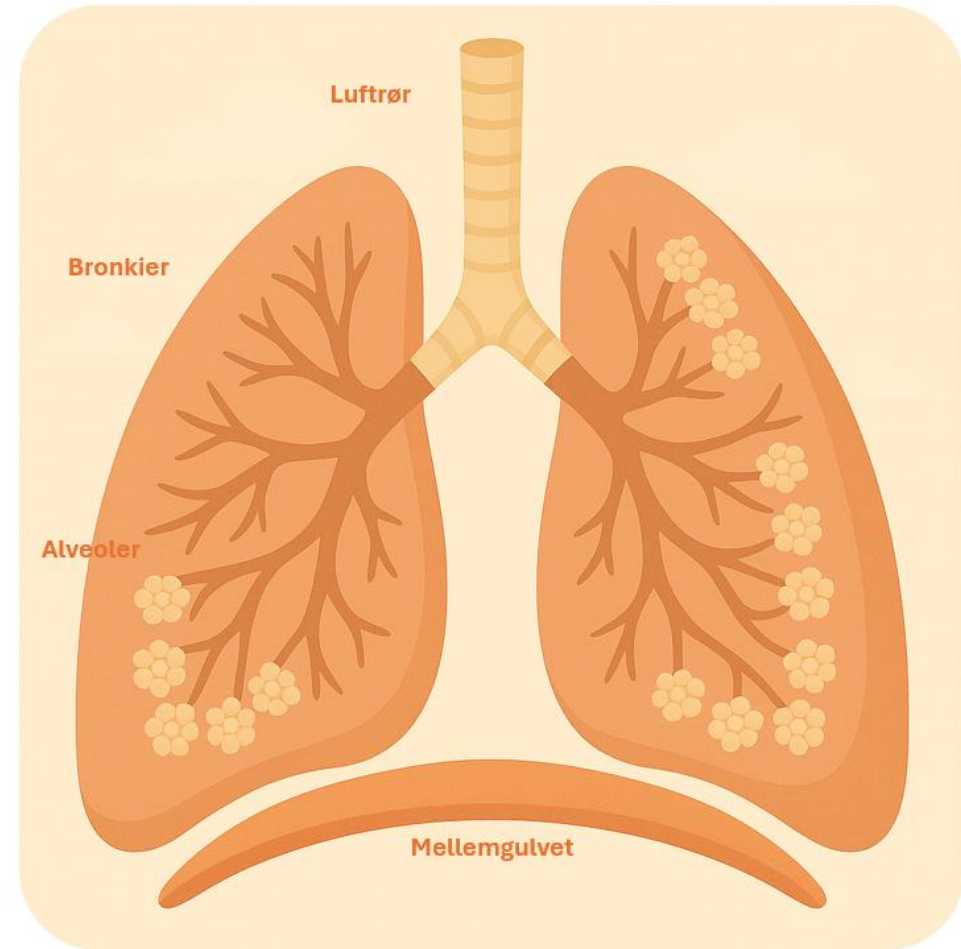
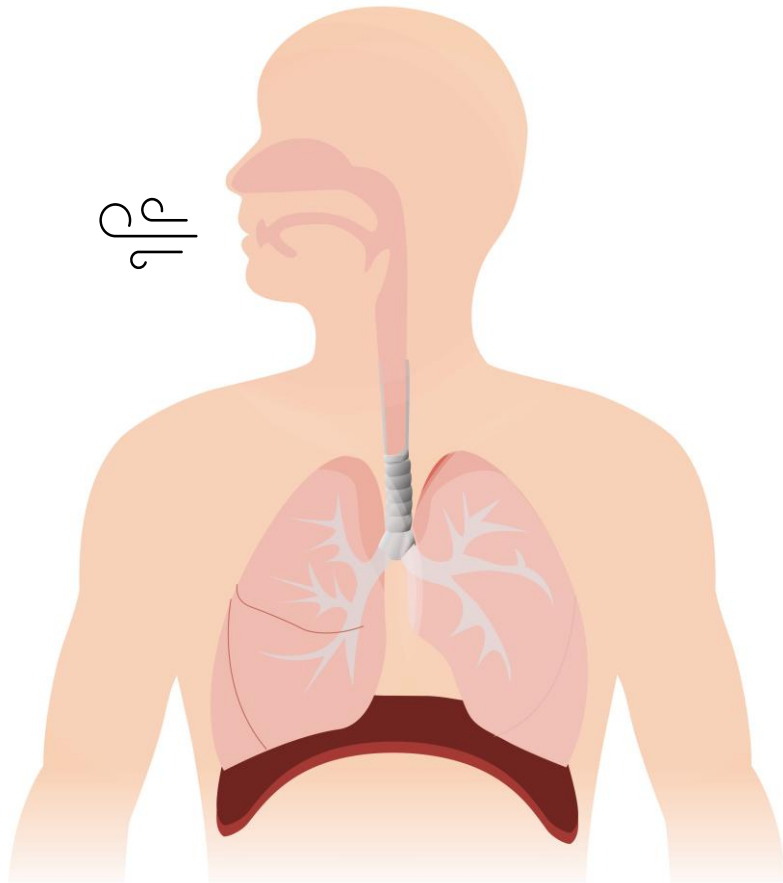
Partikler (PM)

Grove partikler: PM₁₀

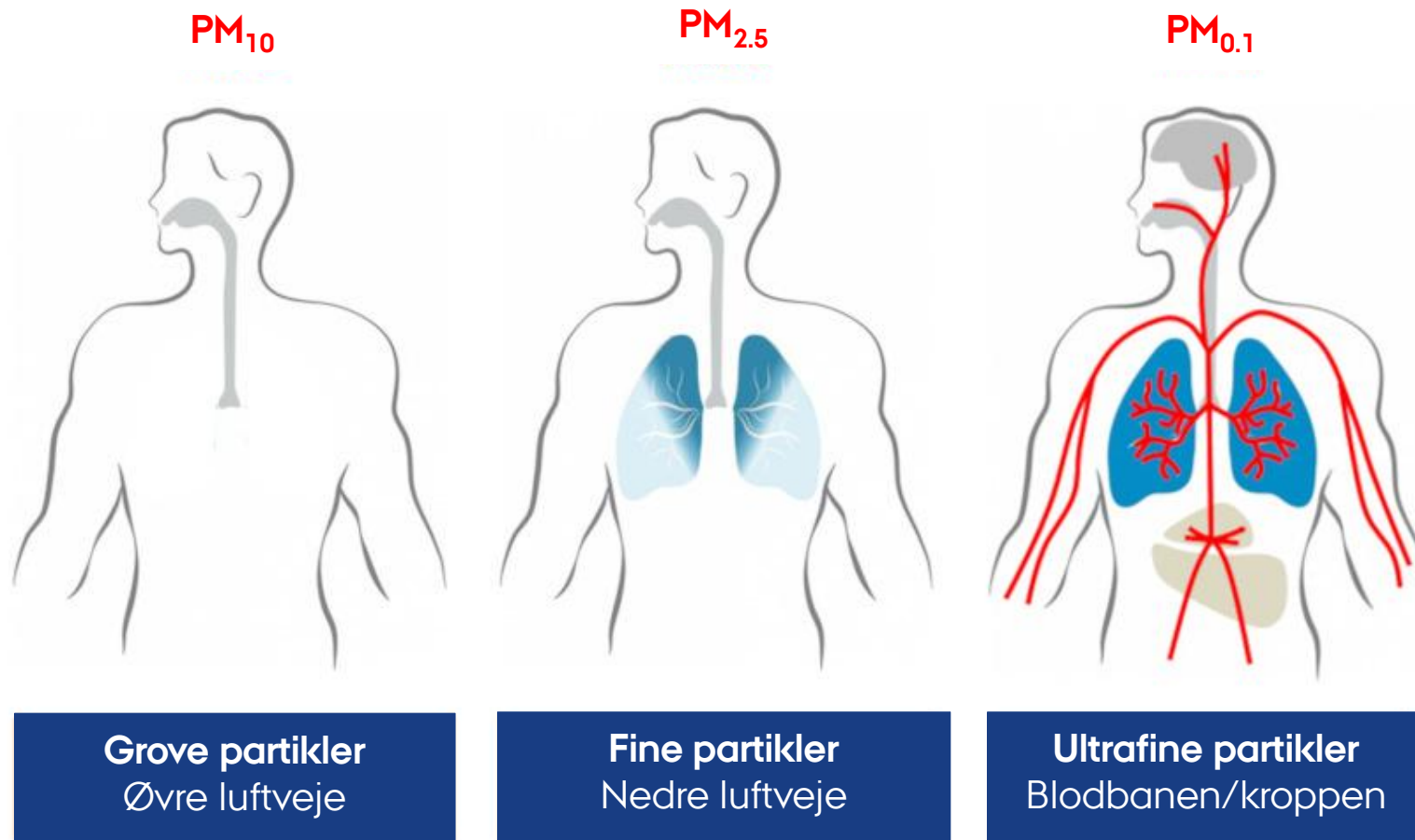
Fine partikler: PM_{2.5}

Ultrafine partikler: PM_{0.1}

NÅR VI TRÆKKER VEJRET

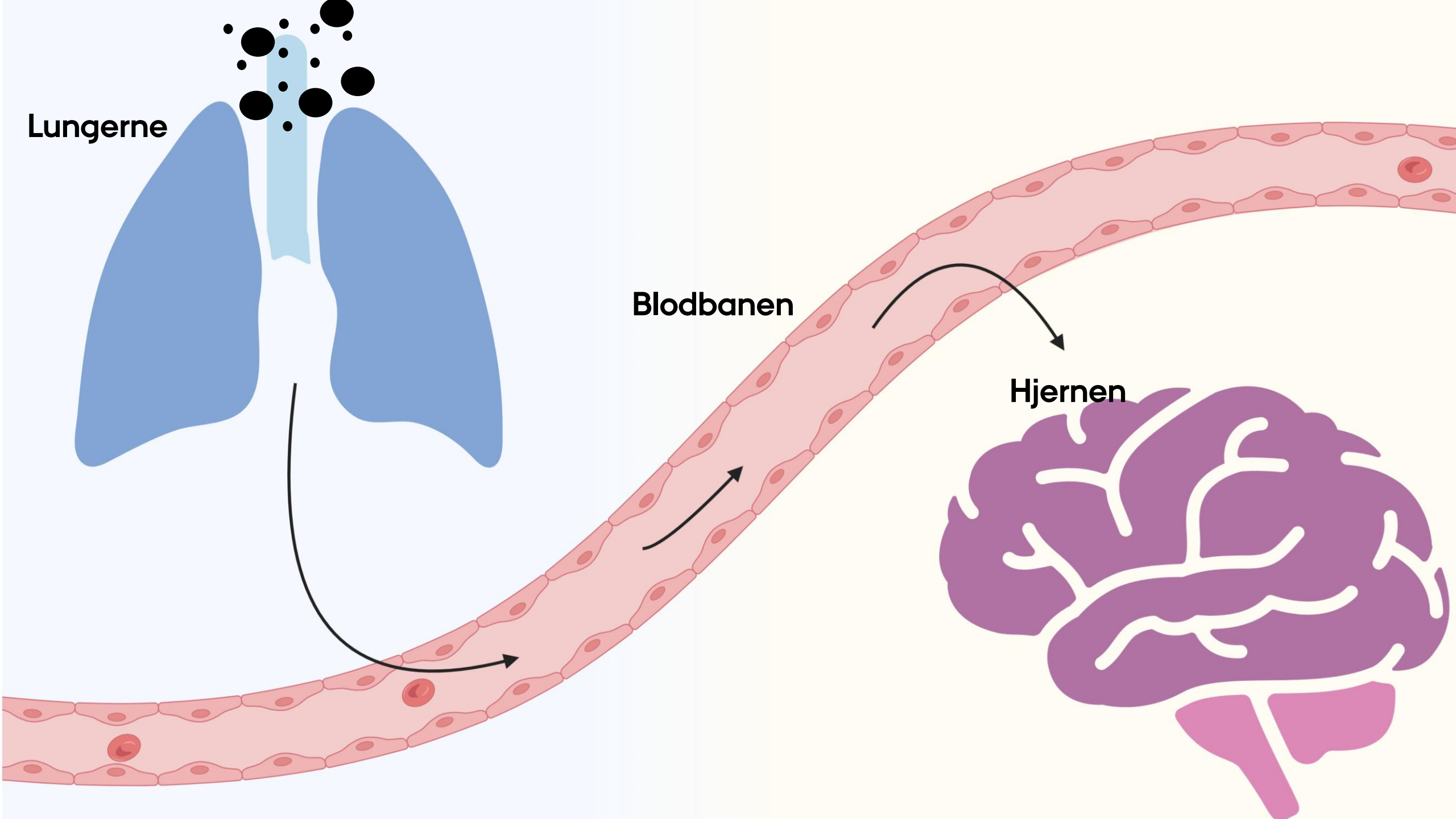
Billeder genereret med ChatGPT

Lungerne

Blodbanen

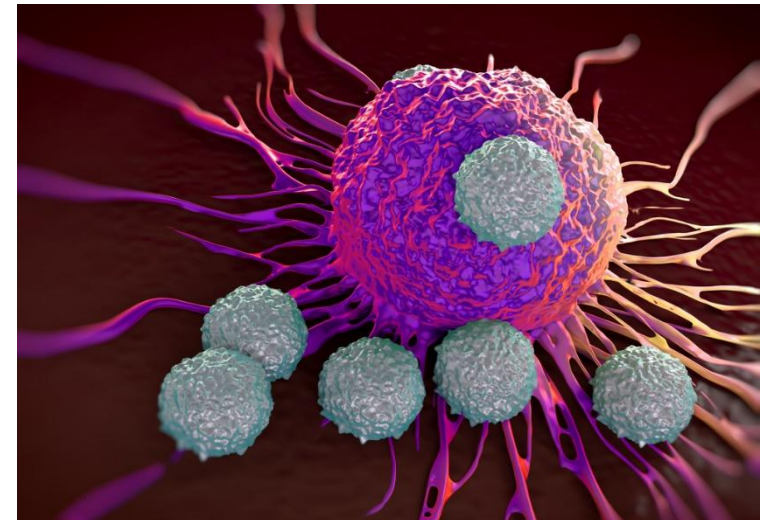
Hjernen

BIOLOGISKE MEKANISMER

- **Inflammation (irritations- og betændelsestilstand)**
Fremmede partikler → skaber en reaktion:
  - Aktivering af immunceller.
  - Inflammatorisk respons i vævet.
  - Signalstoffer udsendes.
- **Oxidativt stress (stressmolekyler)**
Partiklerne kan danne frie radikaler
→ angriber celler, proteiner og DNA.
→ øget mængde stressmolekyler.
- **Systemiske effekter (effekterne spreder sig)**
Betændelsen fra lungerne kan sprede sig via signalstoffer.

HELBREDSEFFEKTER

Korttidseffekter

- Irritation i slimhinder (øjne, næse, svælg)
- Luftvejssymptomer (hoste, åndedrætsbesvær)
- Almen utilpashed
- Hovedpine
- Belastning af immunforsvar
- Øget puls, ændring i blodtryk
- Forværring af eksisterende astma eller KOL
- Hospitalsindlæggelse

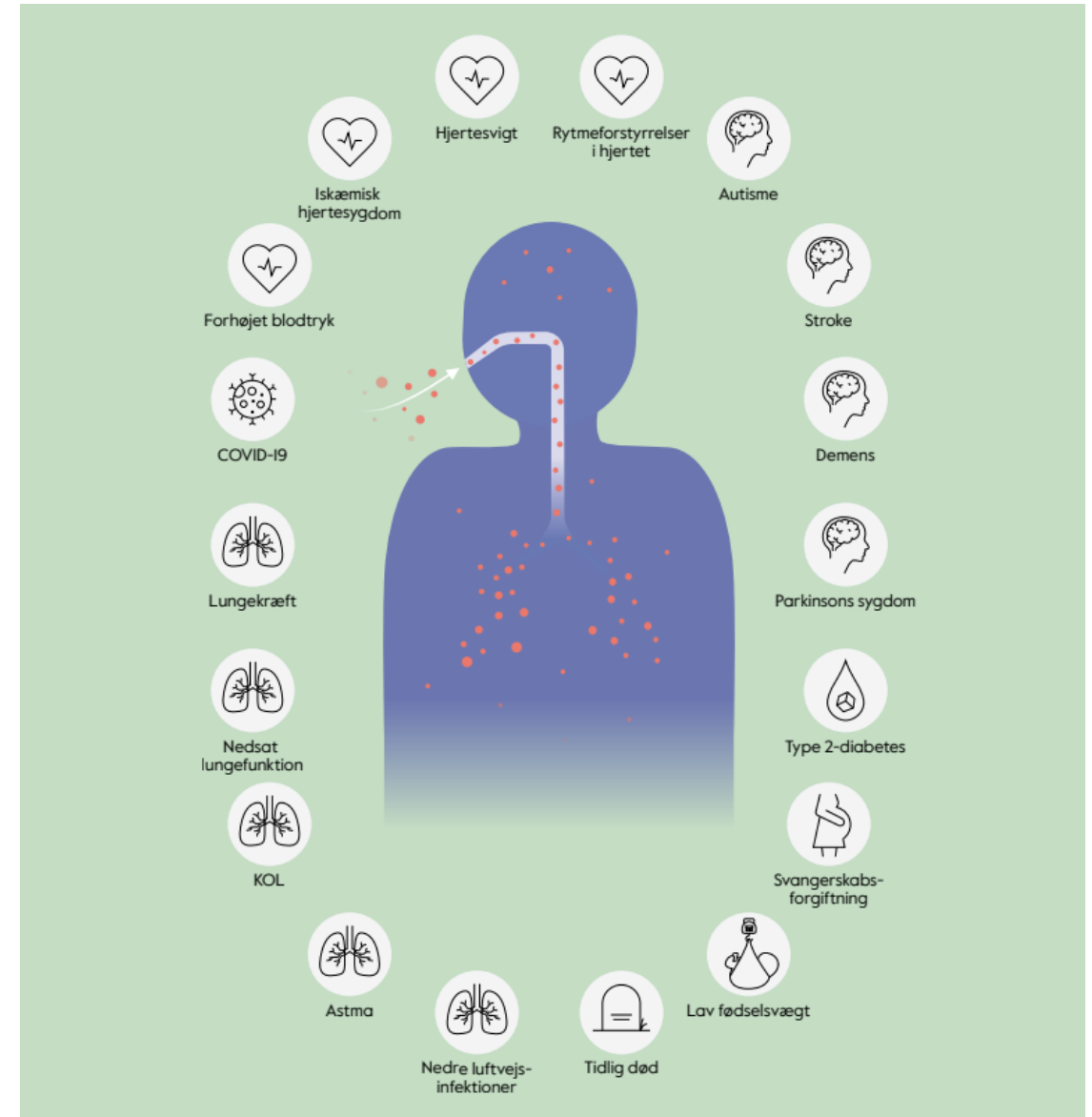

Billede: Astma-Allergi Danmark

HELBREDSEFFEKTER

Langtidseffekter

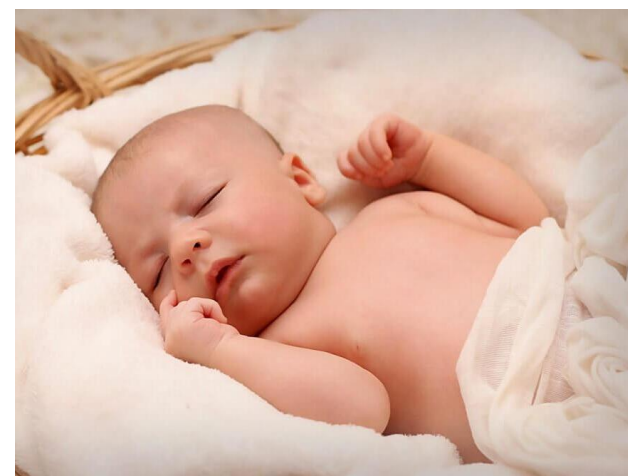
- Lungesygdom
- Hjerte-kar-sygdom
- Nedsat lungeudvikling hos børn
- Kræft
- Øget risiko for diabetes
- Øget risiko for neurologiske sygdomme
- Påvirkning af reproduktion
- Påvirkning af fødselsudfald
- For tidlig død

SÅRBARE GRUPPER

Samme dosis partikler → øget risiko for helbredseffekter.

HEALTH

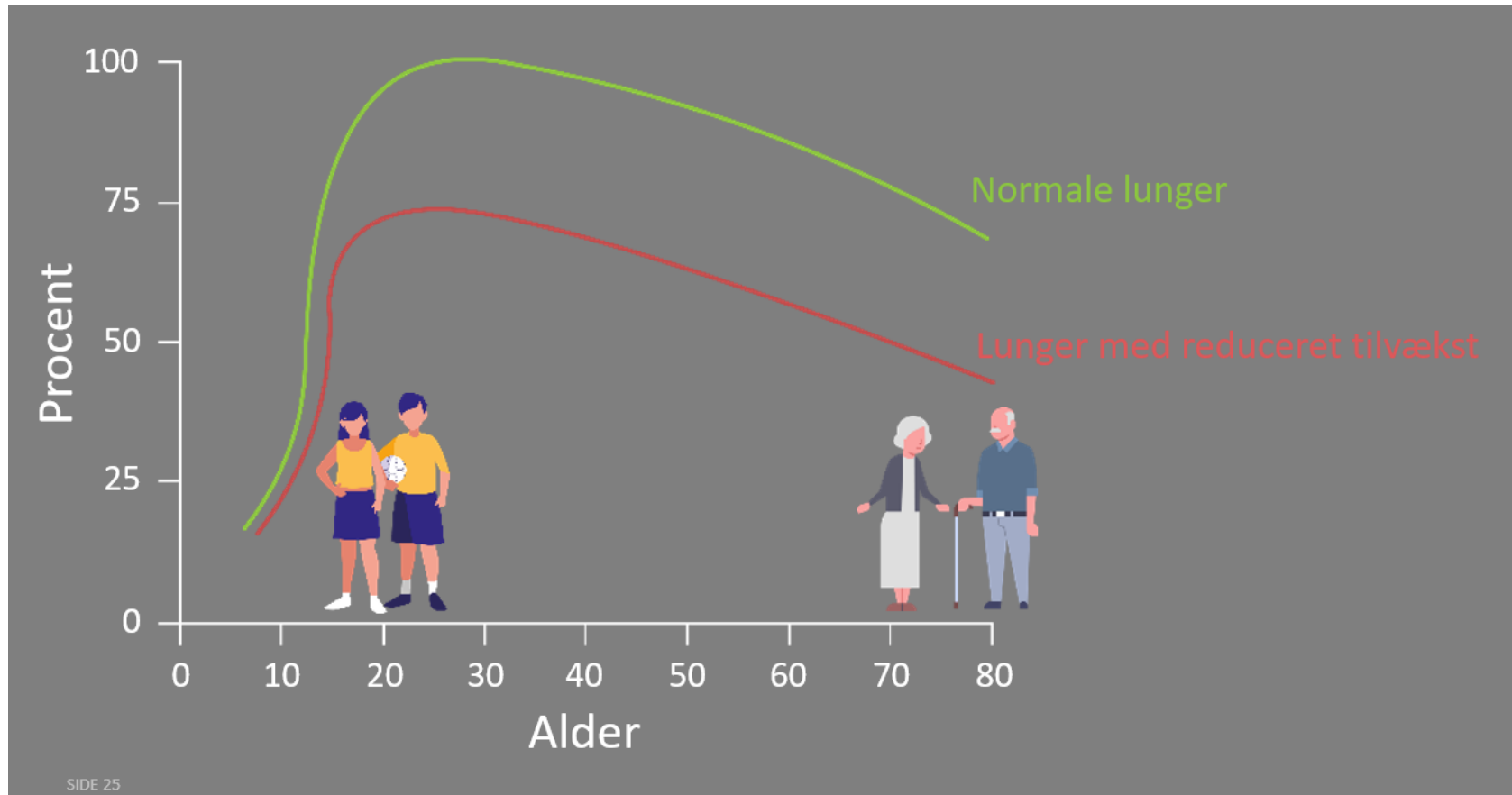
AARHUS UNIVERSITET

WEBINAR
23. MARTS 2026

KARIN ROSENKILDE LAURSEN
POSTDOC

SÅRBARE GRUPPER

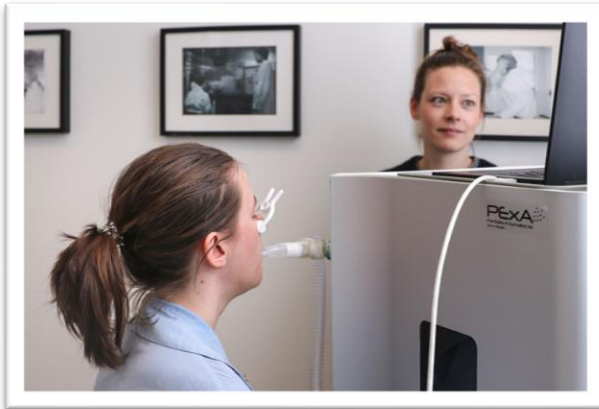

SIDE 25

FORSØG MED STEGEOS

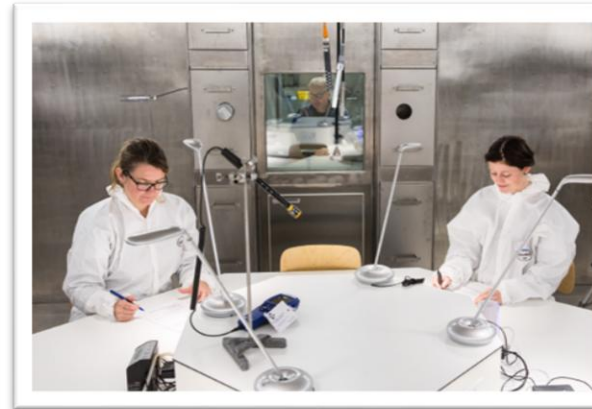
Klimakamrene, Aarhus Universitet

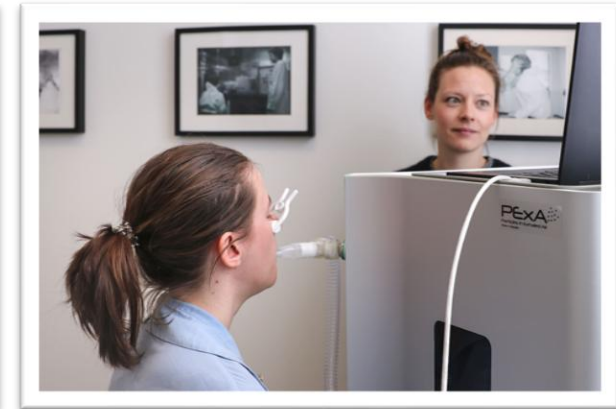
Før eksponering:
helbredsundersøgelser

Eksponering i lille kammer:
Ovne med flæsk

Eksponering i stort kammer:
4 unge astmatikere (5 timer)

Efter eksponering:
Helbredsundersøgelser x 2

HEALTH

AARHUS UNIVERSITET

WEBINAR
23. MARTS 2026

KARIN ROSENKILDE LAURSEN
POSTDOC

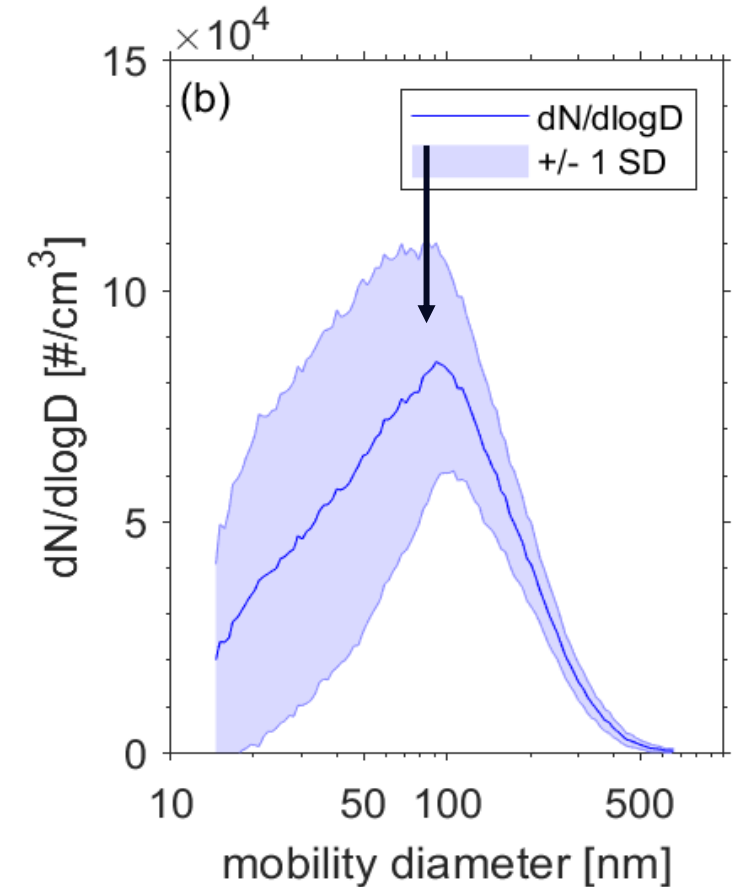

Laursen et al. 2021 og Laursen et al. 2023

FORSØGSRESULTATER

Eksponering – hvad målte vi?

- Partikler, særligt de ultrafine!
- PAH'er (Polycykliske Aromatiske Hydrocarboner)
- VOC'er (flygtige organiske forbindelser) særligt aldehyder

FORSØGSRESULTATER

Helbredseffekter – hvad fandt vi?

- Deltagerne oplevede
Mere øjenirritation, stoppet næse, hvæsende vejrtrækning, hovedpine og trykken for brystet end ved eksponering for ren luft.
- Helbredsundersøgelser
Luftveje (næse og lunger): Mild, forbigående inflammation.
Blod: Mild forbigående inflammation og tegn på DNA-skader.

CENTRALE BUDSKABER

- Partikler fra madlavning er ikke kun et indeklimaproblem – det er også et sundhedsproblem.
- Madlavning kan irritere og genere på kort sigt, men der er også risiko for at udvikle sygdom på længere sigt. Derfor skal vi nedbringe niveauet af partikler!
- Vi reagerer ikke alle ens på forurening. Nogle er mere sårbare end andre.
- Vi kan ikke undgå partiklerne fra madlavning, men vi kan nedbringe dem. Brug emhætten og luft ud med gennemtræk.

HEALTH